

Noe Munck
Lars Hedegaard Kristensen
Jørgen Nørgaard

Selskabsformerne

– lærebog i Selskabsret

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
1992

Selskabsformerne – lærebog i Selskabsret

© 1992 Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller
mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er
uden forlagets skriftlige samtykke ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Tryk: Narayana Press, Gylling
Printed in Denmark 1992
ISBN 87-574-6560-6

Forord

Med 1987-studieordningen vedrørende den juridiske kandidatuddannelse blev Selskabsret et obligatorisk fag på grunduddannelsens 2.-3. år. Erhvervsvirksomhed i selskabsform er blevet så almindelig, at Selskabsret blev flyttet fra de valgfrie kursusfag til de fag, som alle juridiske kandidater *skal* have stiftet bekendtskab med.

Den foreliggende bog er først og fremmest et bud – vort bud – på et egnet grundlag for undervisningen i Selskabsret på grunduddannelsens 2.-3. år. Titlen »Selskabsformer« er valgt for at tilkendegive, at alle de almindeligste selskabstyper er behandlet, om end hovedvægten er lagt på interessentskaberne samt aktie- og anpartsselskaberne. Undertitlen »lærebog i Selskabsret« har naturligvis ikke ansvarsfraskrivelsens karakter, men dog den funktion at markere, at praktikere på ingen måde må forvente at finde en udtømmende opregning og behandling af problemer, retspraksis og litteratur. Det er i første række pædagogiske hensyn, der har været bestemmende for udvælgelsen af stoffet – herunder domme og juridisk litteratur – og behandlingen af dette.

Det er ikke kun i den juridiske kandidatuddannelse, Selskabsret indgår som et fag. Der undervises i Selskabsret som led i mange andre uddannelser, og den foreliggende bog er skrevet med henblik på også dér at kunne være et egnet undervisningsgrundlag.

Materiale, der er offentliggjort efter 1. maj 1992, er kun undtagelsesvis medtaget i fremstillingen.

Det fremgår af omstående indholdsoversigt, hvorledes vi har fordelt opgaven mellem os – hvem der har skrevet om hvilke selskabsformer.

Alle forslag til forbedring af bogen modtages med taknemmelighed.

Århus, maj 1992

Noe Munck Lars Hedegaard Kristensen Jørgen Nørgaard

Indholdsfortegnelse

Kap. 1. Selskabsformerne og de selskabsretlige grundbegreber .	1-22
1. Indledning	1
2. Virksomheden	1
2.1. Behovet for retlig regulering	1
2.2. Virksomhedens ledelse	2
2.3. Virksomhedens kapital	3
2.4. Virksomhedens ansatte	4
2.5. Virksomhedens eksterne relationer	4
2.6. Regnskab og revision	6
3. De selskabsretlige grundbegreber	6
4. Kort oversigt over de enkelte selskabsformer og afgrænsningen mellem dem	10
5. Den selskabsretlige aftalefrihed	14
6. Selskabsrettens kilder og metode	16
6.1. Lovregulering og hæftelsesform	16
6.2. De lovregulerede selskabsformer (hovedsagelig kapitalselskaberne)	16
6.3. De ulovregulerede selskabsformer (hovedsagelig personselskaberne)	17
6.4. Hæftelsesforholdene som kriterium for opdeling i selskabsformer – de metodiske konsekvenser	20
Kap. 2. Eneje og sameje	23-34
1. Enejet (enkeltmandsvirksomheden)	23
1.1. Indledning	23
1.2. Anmeldelse til Handelsregisteret	24
1.3. Tegning og hæftelse	25
1.4. Forholdet til det offentlige	25
2. Sameje	26
2.1. Indledning	26

2.2. Samejets stiftelse og optagelse af nye samejere	27
2.3. Samejernes dispositions- og brugsret	28
2.4. Fordeling af indtægter og udgifter samt vinding og tab	29
2.5. Legitimationen (dispositionsretten udadtil)	30
2.6. Hæftelsen for samejets forpligtelser	31
2.7. Overdragelse af samejeandelen, udtræden og samejets opløsning	33
Kap. 3. Stille selskaber	35-40
1. Indledning	35
2. Forholdet mellem bidragsyderen og virksomhedens (andre) kreditorer	37
Kap. 4. Interessentskaber	41-107
1. Begreb, interessentskabstyper og retlig regulering	41
1.1. Interessentskabsbegrebet og afgrænsningen over for de andre selskabsformer	41
1.2. Interessentskabstyper	44
1.3. Er interessentskabet et selvstændigt retssubjekt?	46
1.4. Den retlige regulering af interessentskabsområdet	47
2. Stiftelse af interessentskaber og interessentskabskontrakten	47
2.1. Fremgangsmåden ved stiftelsen – generelt om interes- sentskabskontrakten	47
2.2. Fortolkning af interessentskabskontrakten	50
2.3. Selskabets formål	51
2.4. Selskabets navn og deltagere	52
2.4.1. Handelsselskabernes navn (firma)	53
2.4.2. De civile selskabers navn	55
2.4.3. Interessentskabets deltagere	55
2.5. Interessentskabets hjemsted	55
2.6. Ejerandele, over- og underskudsdeling samt kapitalkonti	56
2.6.1. Ejerandele	56
2.6.2. Over- og underskudsdeling	57
2.6.3. Kapitalkonti	57
2.7. De enkelte deltageres selskabsindskud og berigtigelsesformen	58
2.8. Selskabets anmeldelse til Handelsregisteret	60

3. Interessentskabets interne forhold (forholdet mellem interessenterne m.v.)	61
3.1. Indledning	61
3.2. Interessentskabets organisation og ledelsesorganer. Interessenternes dispositionsbeføjelser	62
3.2.1. Ledelsesorganer fastsat i interessentskabskontrakten	62
3.2.2. Interessentskaber uden kontraktsfastsatte ledelsesorganer m.v. (de deklaratoriske regler)	64
3.2.3. Interessenternes ret og pligt til at deltage i ledelsen. Informationsadgang og oplysningspligt	65
3.2.4. Medarbejderindflydelse	66
3.3. Interessenternes arbejdsforpligtelser	66
3.3.1. Arbejdsforpligtelsens omfang	66
3.3.2. Ferie og sygdom	67
3.3.3. Særligt om ikke-vedkommende hverv	67
3.4. Interessenternes økonomiske rettigheder og forpligtelser	68
3.4.1. Interessenternes ret og pligt til selskabsindskud, herunder pligten til at hæve en overskudsandel og pligten til at indbetale en underskudsandel	68
3.4.2. Interessenternes adgang til at hæve på kapitalkontoen	70
3.4.3. Forrentning af kapitalkontoen	71
3.4.4. Særsilt aflønning af interessenter og honorering af særlige opgaver	72
3.4.5. Interessenternes regreskrav mod medinteressenterne samt krav på refusion af udlagte beløb	74
3.5. Interessenternes indbyrdes rettigheder og forpligtelser i øvrigt	75
3.6. Selskabets medarbejdere	76
3.7. Regnskab og revision	76
3.8. Indtræden af nye interessenter	77
4. Interessentskabets eksterne relationer	78
4.1. Indledning	78
4.2. Legitimationen til at forpligte interessentskabet	79
4.2.1. Forholdet mellem legitimation og hæftelse	79
4.2.2. Generelt om adgangen til at forpligte selskabet	79
4.2.3. Legitimationen i handelsselskaber	80
4.2.3.1. Signaturfuldmagten (den særlige selskabsfuldmagt)	80
4.2.3.1.1. Behovet for at opstille yderligere indholdsmæssige grænser for signaturfuldmagten	80
4.2.3.1.2. Valg af fortolkningsresultat	82

4.2.3.2. Anmeldte begrænsninger i signaturfuldmagten	82
4.2.3.3. Prokurafuldmagten	83
4.2.3.4. Andre fuldmagtstilfælde	84
4.2.4. Legitimationen i de civile selskaber	84
4.2.4.1. Indledning	84
4.2.4.2. Det lovfæstede fuldmagtsgrundlag	84
4.2.4.3. De øvrige fuldmagtsgrundlag	85
4.2.4.4. Signaturfuldmagt ved civile selskaber	85
4.3. Interessentskabets og interessenternes hæftelsesforhold	87
4.3.1. Interessentskabshæftelsens karakter	87
4.3.2. De indtrædende og udtrædende interessenters hæftelse	87
4.3.3. Selskabskreditorens og deltagerkreditorens fyldestgørelsesadgang	89
4.3.4. Interessenternes indbyrdes regreskrav	92
4.3.5. Ældre deltagerkreditorens retsstilling m.v.	93
4.3.6. Modregningsadgangen ved interessentskaber	93
4.4. Informationspligt over for myndigheder og offentligheden	94
4.5. Beskatning af interessenterne	94
5. Interessenternes udtræden og udelukkelse af selskabet.	95
Interessentskabets fuldstændige opløsning	95
5.1. Grundene til udtræden, udelukkelse eller opløsning (ophørsgrundene)	95
5.2. Udtræden, udelukkelse eller fuldstændig opløsning af selskabet? – de implicerede interesser	96
5.3. Generelt om retsvirkningerne af ophørsgrundene	98
5.4. De enkelte ophørsgrunde	100
5.4.1. Ophør som følge af selskabets forhold	100
5.4.2. Ophør som følge af den enkelte selskabsdeltagers forhold	100
5.4.2.1. Dødsfald	100
5.4.2.2. Umyndiggørelse	101
5.4.2.3. Konkurs og anden betalingsudygtighed	101
5.4.2.4. Arbejdsudygtighed	102
5.4.2.5. Opsigelse	102
5.4.2.6. Væsentlig misligholdelse	103
5.4.2.7. Samarbejdsumulighed	103
5.5. Værdiansættelsen af den udtrædende interessents andel af interessentskabet og selskabets likvidation	104
5.5.1. De deklaratoriske regler	104
5.5.2. Kontraktsfastsatte værdiansættelsesmetoder	105
5.5.3. Interessentskabets fuldstændige opløsning (likvidation)	106
5.5.4. De retlige fora for løsning af tvister	107

Kap. 5. Kommanditselskaber	108-119
1. Indledning	108
2. Stiftelse og registrering	110
3. Forholdet mellem selskabsdeltagerne	112
4. Forholdet til tredjemand	115
5. Ophør	117
Kap. 6. Partrederier	120-125
1. Indledning	120
2. Forholdet mellem partrederne	121
3. Forholdet til tredjemand	123
4. Opløsning	124
Kap. 7. Aktieselskaber og anpartsselskaber	126-214
1. Lovgivning om aktieselskaber og anpartsselskaber	126
2. Funktionsopdeling mellem aktieselskaber og anpartsselskaber	130
3. Koncerner	133
4. Stiftelse af aktie- og anpartsselskaber	136
4.1. Indledning	136
4.2. Stiftelsesoverenskomsten	137
4.2.1. Vedtægterne	137
4.2.2. Oplysninger om tilvejebringelsen af selskabets kapitalgrundlag	138
4.2.3. Tegning af aktier og indbetaling af selskabskapitalen	139
4.2.4. Konstituerende generalforsamling	140
4.2.5. Anmeldelse og registrering	140
4.2.6. Retsstillingen, mens et selskab er under stiftelse	141
4.2.7. Skuffeselskaber	144
5. Forhøjelse af aktiekapitalen/indskudskapitalen	145
5.1. Indledning	145
5.2. Aktiekapitalforhøjelse/indskudskapitalforhøjelse	146
5.2.1. Kapitalforhøjelse ved tegning og indbetaling	146
5.2.2. Kapitalforhøjelse ved tegning og konvertering	149
5.2.3. Fondsaktiver/fondsanparten	149
5.3. Mellemformer	150
5.3.1. Konvertible gældsbreve	150
5.3.2. Udbyttegivende gældsbreve	151
5.3.3. Mellemformer, som ikke er omtalt i AL/APL	151
6. Aktier og anparten	152
6.1. Aktier	152
6.1.1. Aktiers udstedelse og indhold	152

6.1.2. Hvilke rettigheder giver en aktie over for selskabet?	155
6.1.3. Aktiebog og aktionærfortegnelse	156
6.2. Anparter	157
7. Beskyttelse af selskabets kapital	158
7.1. Indledning	158
7.2. Kapitalnedsættelse	159
7.2.1. Nedsættelse til dækning af underskud	159
7.2.2. Nedsættelse, som medfører udbetaling til deltagerne	160
7.2.3. Amortisation	161
7.3. Egne aktier og egne anparter	161
7.4. Aktionærlån	163
7.5. Begrænsninger i adgangen til at udbetale udbytte	166
8. Ledelsen af selskabet	167
8.1. Indledning	167
8.2. Bestyrelsen	168
8.3. Direktionen	171
8.4. Bestyrelsen og direktionen	172
8.5. Generalforsamlingen	177
8.6. Erstatningsansvar	182
8.6.1. Indledning	182
8.6.2. Bestyrelsesmedlemmers og direktørers erstatningsansvar	182
8.6.2.1. Generelt om ansvaret	182
8.6.2.2. Ansvar over for selskabet	184
8.6.2.3. Ansvar over for enkeltkreditorer	185
8.6.3. Aktionærers erstatningsansvar	187
9. Minoritetsbeskyttelse	188
9.1. Indledning	188
9.2. Minoritetsbeskyttelsesregler	190
9.3. Individualrettigheder	191
9.4. Generalklausulen i AL § 80/APL § 61	194
9.5. Søgsmål i anledning af en generalforsamlingsbeslutning	195
10. Årsregnskab, revision og granskning	196
10.1. Årsregnskab	196
10.2. Revision	199
10.3. Granskning	202
11. Likvidation m.v.	203
11.1. Indledning om de forskellige former for opløsning	203
11.2. Likvidation	205
12. Fusion m.v.	208
12.1. Indledning	208

12.2. Fusion	209
12.3. Takeovers	212
12.4. Spaltning (fission)	213
12.5. Omdannelse fra A/S til ApS – eller omvendt	213

Kap. 8. Fonde 215-227

1. Indledning	215
2. Karakteristik af fondslovene. Lovenes anvendelsesområde	218
3. Registrering	221
4. Vedtægt	222
5. Kapitalforhold	224
6. Ledelse	226
7. Opløsning	227

Kap. 9. Andelsselskaber 228-238

1. Indledning	228
2. Stiftelse og registrering	230
3. Forholdet mellem andelshaverne og selskabet	231
4. Andelsselskabets opbygning. Selskabsorganer	234
5. Repræsentation	236
6. Hæftelse	236
7. Andelsselskabets ophør	238

Kap. 10. Foreninger 239-245

1. Indledning	239
2. Stiftelse og registrering	240
3. Medlemsforhold. Foreningsorganer	241
4. Forholdet til tredjemand	243
5. Ophør	244

Kap. 11. Valg af selskabsform 246-269

1. Indledning	246
2. Kortlægning af virksomheden og dens deltagere	248
2.1. Beskrivelse af udgangssituationen	248
2.1.1. Den påtænkte/eksisterende virksomhed	248
2.1.2. Selskabsdeltagerne	248
2.1.3. Risikograden i branchen og følsomhedsgraden	248
2.2. Virksomhedens målbeskrivelse (kort- og langsigtede mål)	249
2.3. Prognoser for virksomheden, erhvervsområdet og lovgivningen	249
2.4. Konsekvenserne for valg af selskabsform og udformningen af selskabskontrakten	250

3. De enkelte motiver/momenter	250
3.1. Indledning	250
3.2. Hæftelsen	250
3.3. Skatteforholdene hos selskab og deltagere	252
3.3.1. Beskatningen ved stiftelsen af selskabet	252
3.3.2. Beskatningen under driften	254
3.3.3. Beskatningen ved overdragelse af selskabsandele	257
3.3.4. Beskatningen ved selskabsophør	258
3.4. Retssikkerhed	259
3.5. Kapitalkravene og adgangen til at trække kapital ud af selskabet	260
3.6. Kapitalfremskaffelse	261
3.7. Aftalefrihed eller præceptiv lovregulering. Formelle procedurer og indberetningspligt	263
3.8. Adgangen til at udtræde af selskabet, herunder adgangen til at overdrage selskabsandelen	264
3.9. Medarbejderdeltagelse i selskabets ledelse	265
3.10. Offentlighed omkring selskabets forhold	266
3.11. Generationsskiftemuligheder	267
3.12. Forholdet til forretningspartnere, myndigheder samt udlandet ..	268
3.13. Afgifter	269
Domsregister	271
Lovregister	275
Stikordsregister	279

Oversigt over anvendte forkortelser

Aftaler og mellemænd:

AFTL:

Aktieselskabs- lovskommentar:

Aktieselskabslovs- betænkning – 1964:

Aktieselskabslovs- betænkning – 1969:

Andelsselskabs- betænkningen:

AL:

Andenæs:

Andersen:

Anparter:

Anpartsselskabs- lovskommentar:

APL:

Augdahl:

Betænkning 1987:

Lennart Lynge Andersen, Palle Bo Madsen og Jørgen Nørgaard: Aftaler og mellemænd, 2. udgave, 1991.

Aftaleloven.

Niels Thomsen: A/S-loven med kommentarer, 4. udg., 1990.

Betænkning nr. 362/1964 om revision af aktieselskabslovgivningen.

Betænkning nr. 540/1969 om en fællesnordisk aktieselskabslovgivning.

Betænkning nr. 1071/1986 om en lovgivning om andelsselskaber.

Aktieselskabsloven.

Mads Henry Andenæs: Sameier og selskaper, Oslo 1977.

Jens Anker Andersen: Tvangsfuldbyrdelse, 2. udg., 1988.

Paul Krüger Andersen, Mette Neville, Flemming Jacobsen og Frank Pedersen: Anparter i juridisk, skattemæssig og økonomiske belysning, 1987.

Niels Thomsen: Aps-loven med kommentarer, 4. udg., 1990.

Anpartsselskabsloven.

Per Augdahl: Kompaniskap, Oslo 1967.

Betænkning nr. 1108/1987 om brancheglidning i den finansielle sektor.